

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 12 червня 2013:(Відповідає офіц. текстові).
2. Закон України «Про Національну гвардію України» від 02.10.2018 року.
3. Часопис Національної гвардії України 01.02.2019 р. Інформаційно-аналітичне видання.
4. Біла Книга «Національна Гвардія України», Головне Управління НГУ, м. Київ, 2016 рік.
5. Розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку Національної гвардії України на період до 2020 року», Кабінет Міністрів України, Урядовий портал, від 1 лютого 2017 року, м. Київ.
6. Положення про військове (корабельне) господарство ЗСУ, затверджене наказом міністра оборони № 300. *Офіційний вісник України*. № 52. С. 202.
7. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: Монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 432 с.
8. Кісель В. Цивільно-правовий статус військової частини. Який він? *Право військової сфери*. № 7. 2005. С. 17–19.
9. Бескоровайний С.Я. Участь військових частин і військовослужбовців у цивільних правовідносинах. *Юридична наука*. 2013 рік. С. 107–112.

СЕРГІЄНКО Н. А.,

адвокат, кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри публічного
та приватного права

(Київський університет імені Бориса Грінченка)

УДК 34.096

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-1-17>

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРОРА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано правовий статус прокурора у виконавчому провадженні на підставі положень основних нормативно-правових актів, які регулюють правовий статус прокуратури загалом та виконавчого провадження. У виконавчому провадженні прокурор здійснює представницьку функцію – представляє інтереси держави, громадянина, за умови, що ним здійснювалось представництво інтересів цих суб'єктів у суді. У науковій статті акцентується, що представництво інтересів у суді відповідних суб'єктів та представництво інтересів цих суб'єктів у виконавчому провадженні є різними видами представництва, які до того ж не є законодавчо взаємообумовленими. У науковій статті звернута увага на деякі законодавчі неузгодженості щодо правового регулювання правового статусу прокурора у виконавчому провадженні. Зазначено доцільність того, щоб реалізація прав, свобод, інтересів вразливих верств населення – тих, які через матеріальні, соціальні й інші аспекти не можуть самостійно реалізувати свої права, свободи, інтереси, зокрема і у виконавчому провадженні, щодо ініціювання відкриття виконавчого провадження також,

здійснювалась суб'єктами безоплатної вторинної правової допомоги, а не прокурором. З огляду на вказане, автором статті пропонується внесення відповідних змін до підпункту 2 частини 1 статті 26 Закону України «Про виконавче провадження». У науковій статті також розглянуті проблемні аспекти участі прокурора у виконавчому провадженні як представника інтересів держави. Автором зазначено, що законодавством не вимагається від прокурора обґрунтовувати ініціюванням ним відкриття відповідних виконавчих проваджень / взяття участі прокурором в них, на відміну від ініціювання звернення прокурора до суду, здійснюючи представництво в суді законних інтересів держави в разі порушення або загрози порушення інтересів держави. У статті акцентується увага на тому, що прокурор у виконавчому провадженні бере участь / ініціює його як представник інтересів саме держави, а не інтересів конкретного суб'єкта (органу державної влади тощо), зазначеного у відповідному виконавчому документі.

Ключові слова: прокурор, виконавче провадження, учасник виконавчого провадження, правовий статус, представник.

The legal status of prosecutor is analyzed in the article, grounding on prescriptions of basic legislative acts, that regulate the legal status of prosecutors' office generally and executive process. In executive process prosecutor provide representative function – represent public interests, interests of person, by the cause that the prosecutor has already represented theirs interests during lawsuits. In the scientific article is accented that representation the interests of corresponding subjects during lawsuits and representation the interests of this subjects in executive process are two different kinds of representation that, additionally telling, are out of interdependent. In the scientific article, the attention is put on some legislative collisions, connected to legislative regulation in the sphere of legal status of prosecutor in executive process. The article contains the grounds of that fact, that realizing the rights, liberties and interests of vulnerable members of society – that, who cannot realize there's rights, liberties and interests, including executive process and initiation of opening of executive process, because of difficult life circumstances – pecuniary, social, other aspects, be under the provision of subjects of free secondary civil legal aid, but not the prosecutors' office. On view of mentioned above, the author of article proposes to make amendments to subpar. 2 par. 1 art. 26 of The Law of Ukraine “On executive process”. Additionally in the scientific article are considered the problematic aspects of the role of prosecutor in executive process as the represent or of public interests. The author marks, that there is no demands from the side of legislation to ground the initiation to open the corresponding executive processes by the prosecutor / to take part in executive processes, in contradiction to initiation filing the claims to court during the representation the public interest if they infringed or there exist the threat of theirs infringement. In the article is accented, that the prosecutor initiate / join the executive process as the representor of public interests, but not as the representor of interests of some subject (government body etc.), mentioned as the party of corresponding executive document.

Key words: prosecutor, executive process, member of executive process, legal status, representor.

Вступ. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затверджена Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, передбачає як реформування прокуратури, зокрема через узгодження повноважень та діяльності органів прокуратури з європейськими стандартами, так і

реорганізацію системи виконання судових рішень і підвищення ефективності виконавчого провадження. Ураховуючи, що прокурор визначений учасником виконавчого провадження (ч. 1 ст. 14 Закону України «Про виконавче провадження»), а законодавство, яке регулює виконавче провадження, законодавство, яке визначає статус та функції органів прокуратури, у контексті реформування зазнало чималих змін, актуальним є новий погляд на статус прокурора у виконавчому провадженні. Адже дієвість механізму реального захисту прав осіб залежить, серед іншого, від злагодженої роботи всіх елементів такого механізму й адекватного правового регулювання їхньої діяльності. Сфера участі прокурора у виконавчому провадженні була розглянута в наукових розробках М.М. Говорухи, С.О. Белікової, О.В. Драган, С.Я. Фурси й інших учених-юристів. Проте самостійних наукових праць щодо диференціації ролі прокурора у виконавчому провадженні як представника інтересів громадянина чи держави після представництва їх у суді майже немає. Наведене також говорить про актуальність наукової розробки обраної теми.

Постановка завдання. Автор ставить собі за мету вивчення правового статусу прокурора у виконавчому провадженні у двох розрізах: 1) як представника громадянина, якого прокурор представляв у суді; 2) як представника держави за умови попереднього її представництва прокурором у суді; визначення перспектив участі прокурора у виконавчому провадженні.

Результати дослідження. Приписи ч. 1 ст. 14 Закону України «Про виконавче провадження» визначають прокурора учасником виконавчого провадження. А згідно з п. п. 2 ч. 1 ст. 26 вказаного Закону України, за заявою прокурора в разі представництва інтересів громадянина або держави в суді виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа. С.Я. Фурса та С.В. Щербак зазначають, що в цьому разі прокурора можна віднести до учасників виконавчого провадження, оскільки є очевидним, що він має процесуальні права стягувача. За характером виконуваної в такому разі функції є можливість встановити, що прокурор здійснює представництво [1, с. 107]. Такий висновок можна підтримати, ґрунтуючись на логічному продовженні буквального тлумачення п. п. 2 ч. 1 ст. 26 (відкриття виконавчого провадження за заявою прокурора) та ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження» (у контексті того, що виконавче провадження є завершальною стадією судового провадження). Тут логіка така, що коли прокурор представляв інтереси громадянина або держави в судовому провадженні, то і в його завершальній стадії (а саме через таку конструкцію дано визначення виконавчого провадження у ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження») має бути забезпечено таке представництво. Схожі висновки аргументував і М.М. Говоруха, зазначаючи, що прокурор як суб'єкт правовідносин у виконавчому провадженні ініціює відкриття виконавчого провадження саме у випадках представництва інтересів громадянина або держави в суді [2, с. 10]. У С.О. Белікової, О.В. Драган із посиланням на відповідні положення Закону України «Про виконавче провадження» знаходимо умовивід, що прокурор є особливим учасником виконавчого провадження, оскільки він бере участь у цьому провадженні лише за умови здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді та відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого документа за його заявою або вступає у виконавче провадження [3, с. 41].

Проте такі умовиводи навряд чи будуть видаватись істинними, ураховуючи наведене нижче. С.Я. Фурса та С.В. Щербак резонно зауважують, що Конституція України не визнає залежність представницької функції прокурора з попередніми його діями (*тут ідеться про площину «судовий процес – виконавчий процес» – курсив Н. С.*). За участі прокуратури за чинним законодавством не можна визнавати зв'язку між представництвом у суді і у виконавчому провадженні. Це самостійні види представництва [1, с. 110]. Як видається, виконавче провадження навряд чи можна визначати завершальною стадією судового провадження, оскільки: 1) у виконавчому провадженні може здійснюватися примусове виконання виконавчих документів, видаваних не лише судами, а й іншими органами (посадовими особами) (наприклад, виконавчі написи нотаріусів, посвідчення комісій із трудових спорів); 2) далеко

не в кожному судовому провадженні його завершенням є ухвалення судового рішення, яке підлягає примусовому виконанню; ціла низка судових рішень примусовому виконанню не підлягають (рішення про визнання права (права власності тощо), розірвання шлюбу); 3) виконавець жодним чином не підпорядкований суду, суд не веде систематичний контроль за станом примусового виконання його рішення. Л.С. Малярчук, досліджуючи дану тематику, також обґрунтовано зазначає, що першим підтвердженням того, що виконавчий процес існує поза судовим є те, що примусове виконання рішень не належить до компетенції суду. Навіть більше, процесуальними кодексами не регламентується порядок примусового виконання рішень загалом, а лише регулюється вирішення за участі суду окремих процесуальних питань, що пов'язані з виконанням рішення та мають суттєве значення [4, с. 135].

Висновок про прокурора-представника у виконавчому провадженні не узгоджується із приписами Конституції України та Закону України «Про прокуратуру». Відповідно до ч. 3 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», на прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України. Ст. 131–1 Конституції України взагалі не передбачає функцією прокуратури представництво інтересів громадянина в суді (а тільки держави), хоча п. п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» передбачає функцією прокуратури представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом. На жаль, з огляду на чинний Основний закон України, прокуратура втратила повноваження щодо представництва інтересів громадянина в суді [5, с. 60]. Дивним чином виглядають приписи п. п. 6–7 ч. 6 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» щодо прав прокурора у виконавчому провадженні не лише в контексті відповідних норм Конституції України, а і в контексті всієї ст. 23 (у ній мова йде про представництво в суді, а виконавче провадження здійснюється не судом, а органами й особами, які жодним чином юридично із судом не пов'язані та йому не підпорядковані) та ст. 2 Закону України «Про прокуратуру».

Також варто зауважити, що згідно з п. п. 9 п. 16–1 Перехідних положень Конституції України, представництво відповідно до закону прокуратурою громадян у судах у справах, провадження в яких було розпочато до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, – до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню (тобто і тут ідеться саме про суди, і аж ніяк не про виконавче провадження). З урахуванням ст. 8 Конституції України (про юридичну силу норм Конституції України) приписи законів України «Про прокуратуру» і «Про виконавче провадження» мають їй відповідати. Ураховуючи наведене в сукупності, через деякий час (реалізація Перехідних положень Конституції України) приписи п. п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» у контексті можливості відкриття виконавчого провадження за заявою прокурора в разі представництва інтересів громадянина в суді стануть незастосовними із припиненням здійснення прокуратурою функції представництва інтересів громадян у суді.

В юридичній науковій літературі можна побачити узагальнення, що представництво прокуратурою інтересів громадян або держави в суді розуміють, серед іншого, як здійснення захисту інтересів громадян та держави під час виконання судових рішень шляхом ужиття заходів, спрямованих на своєчасне і реальне виконання судових рішень, постановлених у справах за позовами, заявами прокурора, а також забезпечення належного захисту інтересів громадян, які неспроможні через фізичний чи матеріальний стан, похилий вік або з інших поважних причин самостійно їх захистити, і держави під час виконання рішень судів та інших органів [6, с. 157]. Якщо коротко, то вказане узагальнення виглядає так: виконання судових рішень є завершальною стадією судового провадження, на якій прокурор є учасником під час здійснення конституційної функції представництва в суді [7, с. 84]. Про безпідставність ототожнення судового процесу та виконавчого процесу та визначення останнього завершальною стадією першого йшлося вище; це є різні юрисдикційні процеси, отже, і представництво в них відповідних суб'єктів також нетотожне і невзаємообумовлене.

Як видається, неспроможність особи самостійно належно реалізувати свої права у виконавчому провадженні, зокрема щодо ініціювання відкриття виконавчого провадження,

не є підставою для покладення відповідних представницьких функцій на прокуратуру, оскільки такі функції на прокуратуру не покладені Конституцією України. Відповідно до ст. ст. 59, 131–2 Конституції України, кожний має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав; для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. В Україні діє Закон України «Про безоплатну правову допомогу», положення ч. 2 ст. 13 якого передбачають, що безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг: 1) захист; 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; 3) складення документів процесуального характеру. Приписи ст. 14 вказаного Закону України передбачають суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, серед яких і значна кількість суб'єктів, які через своє вразливе становище (матеріальне, соціальне тощо) самотійно, вочевидь, свої права й інтереси реалізувати не можуть. Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги ст. 15 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» визначає центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, адвокатів, включених до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Підбиваючи проміжні узагальнення, варто зазначити доцільність того, щоб реалізація прав, свобод, інтересів вразливих верств населення – тих, які через матеріальні, соціальні й інші аспекти не можуть самотійно реалізувати свої права, свободи, інтереси, зокрема і у виконавчому провадженні, щодо ініціювання відкриття виконавчого провадження також, здійснювалась суб'єктами безоплатної вторинної правової допомоги, а не прокурором. Це доцільно і в аспекті конституційних приписів, і в аспекті логіки виконання саме своїх завдань кожним із суб'єктів правовідносин. Отже, у контексті представництва осіб, належних до вразливих верств населення, у п. п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» радше має йтися про заяву суб'єктів безоплатної вторинної правової допомоги.

Що стосується представництва прокурором держави у виконавчому провадженні, то варто зазначити таке. Конституція України (ст. 131–1) передбачає функцією прокуратури представництво інтересів держави в суді, про виконавче провадження не йдеться. Зворотне можна стверджувати виключно з посиланням на розгляд виконавчого провадження як завершальної стадії судового провадження, що, хоча й визначено ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження», проте теоретично немає жодних обґрунтувань. Відсутнє обумовлення зв'язку судового представництва прокурором держави та представництва у виконавчому провадженні – останнє не впливає з першого.

Приписи ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» передбачають, що прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави в разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. І наявність таких обставин має обґрунтувати сам прокурор. У цьому наявний сенс, адже прокурор не може позиціонуватись як універсальний представник усіх суб'єктів владних повноважень, підмінюючи своєю представницькою функцією діяльність усіх вказаних суб'єктів. Проте жодним нормативно-правовим актом не вимагається від прокурора обґрунтовувати ініціюванням ним відкриття відповідних виконавчих проваджень / взяття участі прокурором у них. Наведене було б доцільним з указаних вище міркувань. Прокурор у виконавчому провадженні бере участь / ініціює його як представник інтересів держави, водночас не будучи представником особи, зазначеної у відповідному виконавчому документі як стягувач. Однією з особливостей діяльності прокурора у виконавчому провадженні є те, що він здійснює таке представництво без доручення, оскільки він діє від імені держави [8, с. 71].

Загалом, представництвом є правовідношення, у якому одна сторона (представник) зобов'язана вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє

(ч. 1 ст. 237 Цивільного кодексу України). Процесуальне представництво розглядається дещо інакше (хоча основна суть – реалізація прав однієї особи іншою особою в інтересах та від імені першої – залишається): це правовідносини, коли одна особа (представник) виконує на підставі повноваження, яке надане їй законом, статутом, положенням чи договором, процесуальні дії в цивільному судочинстві в інтересах іншої особи (довірителя), які спрямовані на захист порушених, оспорюваних і невизнаних прав та інтересів іншої особи, державних чи суспільних інтересів, у результаті чого у представника виникає комплекс прав і обов'язків [9, с. 203]. За правовою природою представництво в суді є правовідносинами, у яких одна особа (представник) на підставі певних повноважень виступає від імені іншої особи (довірителя) і виконує процесуальні дії в суді в її інтересах, набуваючи (змінюючи, припиняючи) для неї права й обов'язки. Представництво прокурором інтересів держави в суді відрізняється від інших видів представництва низкою специфічних ознак: складом представників і колом суб'єктів, інтереси яких вони представляють, обсягом повноважень, формами їх реалізації [10]. За аналогією можна розглядати і представництво у виконавчому процесі. З наведеного випливає, що в разі представництва представник: 1) діє від імені іншої особи (довірителя); 2) виконує процесуальні дії, набуваючи / змінюючи / припиняючи права / обов'язки саме цієї особи (довірителя).

У цьому контексті варто говорити про специфіку прокурора як учасника виконавчого провадження. По-перше, прокурор, хоча і виконує у виконавчому провадженні представницьку функцію, проте діє від свого імені, хоча і в інтересах держави / громадянина. У разі представництва інтересів держави він реалізує права й обов'язки сторони виконавчого провадження (отже, набуває / змінює / припиняє права / обов'язки саме конкретної сторони виконавчого провадження), хоча є представником не самої сторони (нею ж є відповідний орган державної влади тощо), а інтересів держави. Державні інтереси закріплюються нормами як Конституції України, так і інших правових актів. Інтереси держави відрізняються від інтересів інших учасників суспільних відносин. В основі перших завжди є потреба у здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання тощо. Інтереси держави можуть збігатися повністю або частково з інтересами державних органів, державних підприємств і організацій, чи з інтересами господарських товариств із часткою державної власності у статутному фонді. Проте держава може вбачати свої інтереси не тільки в їх діяльності, але й у діяльності приватних підприємств, товариств [10]. Суб'єкти, чий інтерес представляє прокурор у виконавчому провадженні: 1) держава; 2) особа, не здатна самостійно з вагомих причин, реалізувати свої права, виконати обов'язки щодо ініціювання виконавчого провадження / участі в ньому. По-друге, відповідну функцію представництва закон поклав саме на прокурору. Отже, варто погодитись, що коли держава делегувала прокурору функцію представництва її інтересів у суді, то сам прокурор не може змінити волю держави та діяти від її імені через представника [9, с. 204]. Хоча прокурор формально долучається до кола учасників судового процесу, він через свій професійний статус не має права бути представленим особою, яка не є працівником прокуратури [11, с. 349]. Наведене буде справедливим і стосовно участі прокурора у виконавчому провадженні. По-третє, прокурору не потрібно мати спеціальний документ на посвідчення його повноважень як представника у виконавчому провадженні, який би засвідчував його стосунок до відповідної сторони виконавчого провадження, адже функцію представництва прокуратура виконує за приписами закону. Наприклад, не вимагається жодного документа, який би посвідчував, що прокурор є представником інтересів конкретної фізичної особи, яка зазначена як стягувач у виконавчому документі, щодо примусового виконання якого прокурор подає заяву про відкриття виконавчого провадження. Це суттєво відрізняє прокурора від законних представників сторін виконавчого провадження. Зокрема, відповідно до п. п. 10 р. II Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої

наказом Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 р. № 512/5, повноваження представників сторін, які беруть участь у виконавчому провадженні, мають бути посвідчені, зокрема, рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи управителем спадкового майна. У таких рішеннях конкретизуються як сама особа – законний представник, так і особа, чий законним представником вона є. По-четверте, обсяг повноважень та форми їх реалізації щодо прокурора у виконавчому провадженні також специфічні. З одного боку, вони зумовлені особливостями правового регулювання діяльності прокурора. Зокрема, відповідно до ч. 6 ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження», особи, які на підставі закону звернулися з позовом в інтересах інших осіб (крім прокурора), беруть участь у виконавчому провадженні і користуються правами сторони виконавчого провадження, відкритого за їхньою заявою або за заявою іншої сторони у справі. Підкреслено окремішній статус прокурора як представника, який діє за законом, щодо інших суб'єктів, які діють за законом на представництво інтересів інших осіб. Приписи п. п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» обумовлюють можливість початку виконавчого провадження за заявою прокурора, якщо він представляв інтереси відповідного громадянина або держави в суді. З іншого боку, специфіка полягає в тому, що за реалізації повноважень у виконавчому провадженні прокурор має керуватися інтересом відповідного громадянина / держави. Варто підкреслити щодо випадків представництва прокурором інтересів держави у виконавчому провадженні: у цьому випадку він представляє інтерес держави, а не суб'єкта владних повноважень тощо (який реалізує певні повноваження держави, на який покладена певна функція держави), зазначеного як відповідна сторона виконавчого провадження. І саме забезпеченням інтересу держави має керуватись прокурор, реалізуючи конкретні правомочності у виконавчому провадженні.

Висновки. З огляду на вищенаведене, варто узагальнити таке. Судове провадження та виконавче провадження є різними юрисдикційними процесами, отже, і представництво в них відповідних суб'єктів, зокрема і прокурором, також нетотожне і невзаємообумовлене. Видається доцільним, щоб реалізація прав, свобод, інтересів вразливих верств населення – тих, які через матеріальні, соціальні й інші аспекти не можуть самостійно реалізувати свої права, свободи, інтереси, зокрема і у виконавчому провадженні, щодо ініціювання відкриття виконавчого провадження також, здійснювалась суб'єктами безоплатної вторинної правової допомоги, а не прокурором. У зв'язку з наведеним потребують змін і формулювання ч. 1 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» (виключення формулювання «громадянина або»). Прокурор є специфічним учасником виконавчого провадження. Характеризуючи роль прокурора як представника інтересів держави, не варто забувати, що він представляє у виконавчому провадженні інтереси не самої сторони (нею ж є відповідний орган державної влади тощо), а інтереси саме держави.

Список використаних джерел:

1. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2002. 480 с.
2. Говоруха М.М. Організаційно-правові аспекти діяльності прокурора у виконавчому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 26 с.
3. Белікова С.О., Драган О.В. Участь прокурора у виконавчому провадженні : навчальний посібник. Київ : Національна академія прокуратури України, 2016. 142 с.
4. Малярчук Л.С. Деякі аргументи на противагу розуміння виконавчого провадження як завершальної стадії судочинства. *International scientific and practical conference "New challengers of legal science in Ukraine and EU countries" Miskolc, Hungary, April 19–20, 2019.* Miskolc : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. 464 p. С. 134–138.
5. Безкровний Є.А. Особливості захисту прав особи органами прокуратури України. *Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р. Київ : Національна академія прокуратури України, 2019. С. 58–61.

6. Драган О.В. Правове становище прокурора у виконавчому провадженні в умовах законодавчих змін. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія «Економічна». Серія «Юридична». 2018. Вип. 20. С. 154–159.

7. Драган О.В. Правовий статус прокурора у виконавчому провадженні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 82–88.

8. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар : у 2-х т. / за заг. ред. С.Я. Фурси. Київ, 2010. Т. 1. 1044 с.

9. Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 1999 р. № 3-рп/99 у справі № 1–1/99. *Верховна рада України* : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99> (дата звернення: 23.08.2019).

10. Господарський процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар В.Е. Беяневич. 3-тє вид., зі змін. і доп. станом на 1 липня 2011 р. Київ : Юстиніан, 2011. 1160 с.

СЛОМА В. М.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
і процесу
(Тернопільський національний
економічний університет)

УДК 347.41

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-1-18>

ТРЕТІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

У статті досліджуються питання, пов'язані з участю третіх осіб у цивільно-правовому зобов'язанні. Автором проаналізовано положення законодавства, погляди вчених з зазначеної проблематики, а також зроблено висновки з указанного питання.

У сучасних умовах розвитку договірних відносин виконання зобов'язання особисто сторонами у багатьох випадках є радше винятком, ніж загальним правилом. Цивільному праву відомі випадки впливу третьої особи на зобов'язальні відносини кредитора та боржника. За загальним правилом, встановленим у ст. 511 ЦК України, зобов'язання не створює обов'язку для третьої особи. У випадках, встановлених договором, зобов'язання може породжувати для третьої особи права щодо боржника та (або) кредитора.

Права та обов'язки третьої особи мають похідний характер, відповідають правам і обов'язкам сторони зобов'язання, оскільки виступають не самостійно, а в правовому зв'язку з боржником або кредитором.

Зазначено, що для виникнення цивільного правовідношення з участю третьої особи необхідною є наявність двох груп правовідносин, які пов'язані між собою: правовідношення між сторонами та правовідношення, на підставі якого встановлюється зв'язок сторін і третьої особи.

Зобов'язання з участю третіх осіб поділяються на дві групи: ті, які виконуються на користь третьої особи; ті, які виконує третя особа.

Зобов'язання на користь третьої особи можуть виникнути не тільки з договору, але й в інших випадках (заповідальний відказ).

